

Κείμενο

Το λάδι το έβαζαν σε ασκιά* φτιαγμένα από κατσικίσιο δέρμα. Αυτά τα έλεγαν και τουλούμια. Το έβαζαν, επίσης, σε δοχεία και το μετέφεραν οι αγωγάτες* με τα ζώα στο σπίτι. Εκεί το έχυναν σε κιούπια* ή σε τεράστια πιθάρια που τα έβαζαν στην αυλή του σπιτιού. Οι εργάτες πληρώνονταν με λάδι. Όταν οι ελιές ήταν πολλές, δούλευαν μέρα – νύχτα για να το βγάλουν. Το λάδι ήταν καλύτερης ποιότητας, αν οι ελιές αλέθονταν γρήγορα ή αν ήταν πράσινες.

Όταν τελείωνε τη δουλειά στο λιοτρίβι*, ο νοικοκύρης ευχαριστημένος έφερνε το λάδι στο σπίτι. Εκεί έφτιαχναν τηγανίτες, για να τους ευχηθούνε οι γείτονες «καλοφάγωτο». Με αυτό άναβαν το καντήλι της Παναγιάς.

Μαθαίνοντας για το παραδοσιακό λιοτρίβι*, πολλά απ' τα οποία λειτουργούν από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, βλέπουμε πόσο κουραστική δουλειά ήταν να βγει λάδι από τις ελιές. Γι' αυτό οι άνθρωποι ακόμη και σήμερα λένε: «Μου βγήκε το λάδι» ή «Μου έβγαλε το λάδι».

Θαλασσία Νίκη&Ντιντίκου Χριστίνα, «Η Ελιά», 2004 (διασκευή)

***ασκι**: σακί από δέρμα ζώου για αποθήκευση και μεταφορά υγρών

***αγωγάτης**: αυτός που μεταφέρει φορτία

* **κιούπι**: το πιθάρι που έχει μικρό μέγεθος

***λιοτρίβι**: ελαιοτριβείο

Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου:

1. Δώσε έναν τίτλο στο κείμενο:

2. Τι πρόσφερε ο νοικοκύρης στους γείτονες για την καλή σοδειά του λαδιού; Τι του εύχονταν εκείνοι;

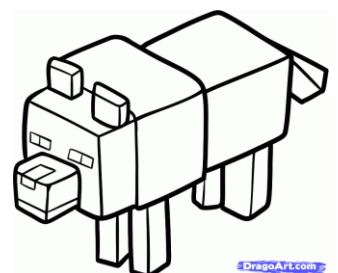
3. Τι σημαίνει η παροιμία «Μου βγήκε το λάδι» ή «Μου έβγαλε το λάδι»;

Ασκήσεις γραμματικής – Λεξιλογίου

1. Στο παραπάνω κείμενο βάλε σε κύκλο ένα ρήμα , υπογράμμισε ένα ουσιαστικό και χρωμάτισε: με πράσινο ένα επίθετο , με κόκκινο μία προσωπική αντωνυμία, με μπλε ένα οριστικό άρθρο , με πορτοκαλί ένα τροπικό επίρρημα, με κίτρινο ένα χρονικό επίρρημα και με καφέ μία μετοχή.

2. Να σημειώσεις **Κ** για την κυριολεξία και **Μ** για τη μεταφορά:

- Τα γλυκά σου λόγια με σκλαβώνουν.
- Η μητέρα έφτιαχνε γλυκά για το πάρτι όλη μέρα.
- Οι άνθρωποι που ανάβουν φωτιές στα δάση είναι εγκληματίες
- Ξαφνικά άναψαν τα αίματα κι όλοι ήταν έτοιμοι για καβγά.

3. Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με την κατάλληλη λέξη από το πλαίσιο, έτσι ώστε να σχηματιστούν σωστές μεταφορές.

δάχτυλο, πόδι, κεφάλι, ποδήλατο, κουτάλι

- Τόσα χρόνια ναυτικός, έχει φάει τη θάλασσα με το _____.
- Αυτός είναι αγύριστο _____.
- Σταμάτα επιτέλους να κρύβεσαι πίσω από το _____ σου.
- Πρέπει να πατήσεις _____ και να μην τους αφήσεις να σε κάνουν ό,τι θέλουν.
- Του έχει κάνει τη ζωή _____.

4. Να αναγνωρίσεις στις παρακάτω προτάσεις (μόνο τις υπογραμμισμένες λέξεις) τα μέρη του λόγου (ρήματα, ουσιαστικά, επίθετα, προσωπικές αντωνυμίες – κτητικές αντωνυμίες – αυτοπαθείς αντωνυμίες - ερωτηματικές αντωνυμίες – αόριστες αντωνυμίες, οριστικά – αόριστα άρθρα, μετοχές και χρονικά επιρρήματα – τροπικά επιρρήματα, προθέσεις).

- Ποιος σου είπε ότι έφαγα κι άλλο σοκολατένιο γλυκό;
- Σήμερα το πρωί μερικοί ψαράδες με τις βάρκες τους βοήθησαν το ταλαιπωρημένο δελφίνι να ξαναβγεί στο πέλαγος.
- Ήρθε ένας και σε ζήτησε αλλά έφυγε γρήγορα χωρίς να τον ρωτήσω τι σε ήθελε.
- Ένας πολύ καλός μου φίλος συνεχώς με συμβουλεύει: «Να είσαι πάντα ο εαυτός σου».

5. Υπογράμμισε τις αντωνυμίες στις παρακάτω προτάσεις και γράψτε τις στην κατάλληλη στήλη του πίνακα που ακολουθεί:

- Πέρασε κάμποση ώρα χωρίς να μας ειδοποιήσει κανένας.
- Δεν υπάρχει καμία περίπτωση να τον συγχωρήσω.
- Εσύ μόνο για τον εαυτό σου νοιάζεσαι. Σταμάτα να τα θες όλα δικά σου.
- Τι σας νοιάζει ποιες καλέσαμε;
- Κερδίζει κάμποσα χρήματα από τη δουλειά του.

Προσωπικές	Κτητικές	Αυτοπαθείς	Ερωτηματικές	Αόριστες

6. Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με την κατάλληλη αόριστη αντωνυμία.

- Δεν ήξερε _____ για το θέμα, καθώς έλειπε στο εξωτερικό.
- _____ μαθητές δε με προσέχουν.
- Μου είπε _____ που δεν το κατάλαβα.
- Δεν ξέρω τι λέει ο _____ και δε με αφορά.

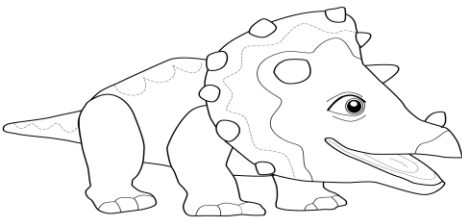
7. Να υπογραμμίσεις τα τροπικά επιρρήματα στις παρακάτω προτάσεις:

- Πετάχτηκε απότομα επάνω φωνάζοντας δυνατά.
- Ο Γιάννης και η Μαρία ήρθαν μαζί.
- Νομίζω πως δίκαια τιμωρήθηκαν.
- Σήκωσε το χέρι του αποφασιστικά και απάντησε στις ερωτήσεις.

8. Να γράψεις μια σύνθετη λέξη, πώς λέγεται αυτός που:

- Δεν έχει μυαλό → _____
- Δεν έχει φωνή → _____
- Δεν έχει ταλέντο → _____
- Δεν είναι ικανός → _____

9. Να σημειώσεις ✓ στο κουτάκι που δηλώνει τι είναι καθεμιά από τις χρωματισμένες λέξεις σε κάθε ζευγάρι προτάσεων.

	Επίθετο	Τροπικό επίρρημα
Έχει πολύ δυνατά χέρια.		
Σπρώξε δυνατά την πόρτα.		
Αντιμετωπίζει τα πράγματα διαφορετικά .		
Αυτά τα πράγματα είναι διαφορετικά .		
Τα προβλήματα του φάνηκαν εύκολα .		
Θα βρεις εύκολα τον δρόμο.		

10. Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τις άκλιτες μετοχές των ρημάτων που δίνονται στην παρένθεση.

- Βρήκε τον δρόμο _____ (ρωτώ) τους περαστικούς.
- Ήρθε _____ (τρέχω) από το σχολείο.
- _____ το μια ακόμη φορά θα το καταλάβεις.

11. Να χωρίσεις σε συλλαβές τις παρακάτω λέξεις.

εκδρομικός	αναπτύσσομαι	συμβολισμός	αμυγδαλιά
------------	--------------	-------------	-----------

12. Να υπογραμμίσεις τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις, να βάλεις σε κύκλο την κύρια πρόταση και να χρωματίσεις τον χρονικό σύνδεσμο.

- Κάναμε υπομονή, ώσπου βρέθηκε λύση για το πρόβλημά μας.
- Ενώ συζητούσαν για το θέμα του παιδιού, την έπιασαν ξαφνικά τα κλάματα.
- Είχαμε καταλήξει σε κάποια συμπεράσματα, όταν μας διέκοψε ένα τηλεφώνημα.

13. Να ενώσεις τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο χρονικό σύνδεσμο, έτσι ώστε η μία από τις δύο να γίνει δευτερεύουσα χρονική.

- Τον γνώρισε. / Τότε κατάλαβε πόσο καλός άνθρωπος ήταν.

- Να πας στη δουλειά. / Να περάσεις πρώτα από την τράπεζα.

14. Να γράψεις ένα συνώνυμο, ένα αντώνυμο και μια πρόταση για την παρακάτω λέξη:

Λέξη	Συνώνυμο	Αντώνυμο	Πρόταση
εμφανίζομαι			

15. Να σχηματίσεις τους παρακάτω χρόνους των ρημάτων στο κατάλληλο πρόσωπο και έγκλιση:

Οριστική έγκλιση								
Πρόσωπο	Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Στιγμιαίας Μέλλοντας θα λύσεις	Συντελεσμένος Μέλλοντας	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος

Υποτακτική έγκλιση			
Πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος	Παρακείμενος

Προστακτική έγκλιση		
Πρόσωπο	Ενεστώτας	Αόριστος

Απαρέμφατο	Μετοχή	
	Ενεργητική	Παθητική

16. Να συμπληρώσεις τα γράμματα που λείπουν, βάζοντας και τους τόνους όπου χρειάζεται.

άνθρ___πος	δ___σκολο	ανάπτ___ξη	παιρν___ντας	περν___ντας	προσπάθ___α
------------	-----------	------------	--------------	-------------	-------------

